

І.З.Адамова, к.е.н., С.А.Грубляк,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ КОМП'ЮТЕРНОЇ ОБРОБКИ ДАНИХ

У статті досліджено проблеми організації управлінського обліку в умовах комп'ютерної обробки даних та розроблено шляхи їх подолання.

The problems of administrative account organization in the conditions of the computer data processing and the ways of their overcoming are researched in this article.

У сучасних умовах господарювання надзвичайно важливу роль відіграє інформаційне забезпечення діяльності підприємства, яке є одним з головних видів забезпечення системи управління.

Основне завдання інформаційного забезпечення – надання суб'єктам управління інформації, необхідної для реалізації конкретних функцій управління і, зокрема, прийняття ефективних управлінських рішень.

Важливою інформаційною й водночас обслуговуючою системою, яка надає інформацію внутрішнім користувачам для ефективного планування, контролю та прийняття управлінських рішень, є управлінський облік. Управлінський облік усе більше відіграє важливу роль у діяльності зарубіжних і вітчизняних підприємств.

Проте реалізувати всі функції управлінського обліку повністю неможливо, не використовуючи сучасні інформаційні технології (ІТ). Роль і місце інформаційних технологій постійно зростає. ІТ є засобом удосконалення управлінської діяльності та системи управлінського обліку. При цьому ІТ сприяють якіснішому управлінню через здешевлення і підвищення ефективності управлінських рішень і опосередковано — підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Важливими критеріями підвищення ефективності управління на основі ІТ є: оптимізація планування; удосконалення процесів прийняття рішень; підвищення ринкової привабливості підприємств; розширення інформаційної компетентності та створення єдиного середовища співробітництва.

Щодо світового досвіду, то за кордоном вже давно існують системи повної автоматизації управлінських та облікових процесів на підприємствах. Дві найвідоміші системи –

SunSystem® та **Scala 5®**. Кожен з цих продуктів у роботі є єдиною централізованою системою, що об'єднує в єдине ціле всі господарські об'єкти. Так, наприклад, компанія **British Petroleum** застосовує програму **SunSystem®**, яка поєднує в єдине ціле всі підприємства, склади, АЗС, термінали та інші підрозділи, не те що в межах однієї країни, а й по всьому світі. І коли з терміналу у Чикаго відпускають **700** тонн палива, оператор, оформляючи всі належні документи, автоматично заносить інформацію в систему, і її можна в цей самий момент прослідкувати з офісу, що знаходиться в Нью-Йорку чи в Києві [5].

Нещодавно фірма **1С** випустила нову комп'ютерну інформаційну систему „**1С: Управляющий 8. Стандарт**” – це спільне рішення наклади фірми „**1С**” і компанії “**РУСИСТЕМС**”, призначене для ведення на підприємстві управлінського фінансового обліку, яке спирається на реальні дані і використовується винятково всередині організації, надаючи інформацію для керівників і власників компанії. Програмний продукт орієнтований на керівників підприємств, які не завжди є фахівцями у фінансах, економіці й інформаційних технологіях. Основне завдання – керівника управляти бізнесом, а не знатися на методології ведення обліку. Ці особливості були враховані при проектуванні зручних форм введення даних і наочної звітності, яка не містить специфічної бухгалтерської і податкової термінології [6].

„**1С: Управляющий 8. Стандарт**” дозволяє автоматизувати різноманітні ділянки підприємства: від обліку матеріалів до планування виробництва. Це рішення дозволяє організувати єдину інформаційну систему для управління різними аспектами діяльності підприємства (табл. 1).

Таблиця 1

Можливості інформаційної системи „1С: Управляющий 8. Стандарт”

Завдання 1	Функції 2
Фінансовий облік	За допомогою звітів програми « 1С: Управляющий 8. Стандарт » керівник може контролювати основні фінансово-управлінські показники: ū Фінансовий результат (прибуток або збиток) роботи підприємства, у тому числі з кожного напрямку його діяльності або проекту. ū Управлінський баланс для контролю за наявністю засобів підприємства (грошей, майна, товарів і матеріалів), прибутком і капіталом, а також станом взаєморозрахунків. ū Грошові потоки підприємства з аналітикою за статтями

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

	руху грошей. Планово-фактичний аналіз виконання бюджету руху грошей.
Комфортний облік	Введення даних у програму є максимально комфортним для користувача. Завдяки зручності форм відображення даних для введення інформації у програму, витрачається мінімальний час. Звітність програми позбавлена специфічної бухгалтерської термінології і представляє інформацію в зрозумілій і наочній формі.
Консолідований облік	Керівники і власники підприємств часто стикаються з проблемою консолідації даних, оскільки не можуть отримати повну інформацію про достаток справ по декількох філіях підприємства. “1С: Управляющий 8. Стандарт” дозволяє вести єдиний облік по всіх підрозділах і юридичних особах компанії і надає всю необхідну інформацію для управління бізнесом у цілому.
Швидкість освоєння	“1С: Управляющий 8. Стандарт” поєднує в собі швидке освоєння для не підготовлених і високу швидкість роботи для досвідчених користувачів. Користувачі програми можуть поетапно вводити в дію її функціонал. Почавши роботу з вирішення окремих завдань, наприклад, обліку руху грошових коштів, згодом можна перейти до повного обліку господарських операцій.
Налаштування параметрів обліку	
Вибір валют обліку	Валютний облік у програмі організований максимально зручно і наочно. Програма «1С: Управляющий 8. Стандарт» дозволяє користувачеві вибрати базову валюту обліку, в якій формуються підсумкові звіти програми, звіт про прибутки і збитки, звіт по грошових потоках, управлінський баланс. Базовою валютою може бути національна валюта або одна з іноземних валют, яка використовується у розрахунках з контрагентами і співробітниками.
Облік доходів, витрат і прибутку по видах бізнесу	Можливість ведення аналітики доходів, витрат за видами бізнесу має виняткову важливість для управлінського обліку, оскільки дозволяє визначати фінансові результати роботи підприємства (прибуток або збитки) з кожного напрямку його діяльності. Видами бізнесу можуть бути як спільні напрями діяльності підприємства (торгівля, будівництво, виробництво), так і їх окремі складові (будівництво доріг, будівництво будівель, виробництво столів, виробництво стільців). Крім того, під видами бізнесу можна трактувати обмежені за часом проекти (контракти), а також об'єкти виконання робіт.
Облік витрат по статтях витрат	Всі витрати в програмі поділяються на «прямі» і «непрямі». До прямих витрат відносяться витрати, що належать певному виду бізнесу, напрямку діяльності. Непрямими є витрати, що відносяться до діяльності всього підприємства в цілому. Для забезпечення наскрізної аналітики за видами бізнесу, непрямі витрати в кінці місяця розподіляються по видах бізнесу і включаються до складу прямих витрат.
Налаштування прав доступу користувачів до даних	Програма дозволяє гнучко налаштувати доступ користувачів до різних розділів обліку, при цьому документи і звіти, які пов'язані із закритим для користувача розділом обліку не відображатимуться при вході цього користувача в програму.
Облік грошових коштів	
Оформлення операцій з грошовими коштами	Облік готівкових національних і валютних коштів може вестися в декількох касах, наприклад, в основній касі, касі керівника і т.д. У цьому випадку слід розглядати касу як об'єкт обліку готівки, а не як офіційну касу підприємства. Відмінною особливістю програми є можливість в одному документі

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

	<p>оформляти всі операції з національною та валютною готівкою, що здійснюються за день в одній касі. Така можливість значно скорочує час, необхідний для введення даних.</p> <p>В управлінському обліку для контролю підзвітних грошових коштів недостатньо вказувати статтю руху грошей при списанні готівки під звіт. Грошові кошти, видані підзвітній особі, можуть використовуватися нею для здійснення різних платежів. Можливість вказівки будь-якої статті руху грошей при списанні підзвітних засобів є характерною особливістю програми «1С: Управляющий 8. Стандарт». Ця можливість дозволяє керівникові контролювати рух підзвітних грошей і напрям їх використання. Інформацію по розрахунках з підзвітними особами можна знайти в описі підсистеми „Расчеты с сотрудниками”.</p>
<p style="text-align: center;">Звітність по грошових коштах</p>	<p>Програма дозволяє аналізувати обороти готівки, безготівкових і підзвітних грошових коштів по касах, розрахункових рахунках і підзвітних особах підприємства.</p> <p>Звіт «Відомість залишків і зворотів грошей» дає керівникові інформацію про те, де знаходяться гроші підприємства.</p> <p>Звіт «Структура вступів і платежів грошей» дає керівникові інформацію про те, звідки прийшли гроші і куди вони були витрачені.</p> <p>Окрім оборотів грошей програма дозволяє відстежувати хронологію операцій з грошовими коштами. Користувач може вибирати і групувати об'єкти обліку грошових коштів (каса, розрахунковий рахунок, підзвітні особи), по яких будуть відображені всі операції з грошовими коштами за вказаний період.</p>
<p style="text-align: center;">Контроль запланованих і фактичних грошових потоків</p>	<p>Звіт «Порівняння грошових потоків» дозволяє детально оцінити зроблені раніше прогнози і проаналізувати відхилення між запланованим і фактичним рухом грошей.</p>
<p>Розрахунки з контрагентами</p>	
<p style="text-align: center;">Відображення розрахунків з контрагентами</p>	<p>Всі контрагенти в програмі розділені на чотири види: постачальники, покупці, фінагенти, бюджети і фонди. Такий розподіл зроблений для реалізації механізму поділу прав доступу користувачів до інформації. Користувач, з правами Керівник, може обмежити доступ інших користувачів до розділів обліку, пов'язаних з одним з видів контрагентів.</p> <p>У програмі «1С: Управляющий 8. Стандарт» всі операції за один день відбиваються в одному документі. Програма орієнтована на топ-менеджерів, тому в ній не передбачена виписка первинних даних, а відображення всіх операцій в одному документі дозволяє зробити введення даних у програму швидким і зручним.</p> <p>За допомогою звітів користувачі програми отримують необхідну інформацію про господарські операції з контрагентами в простому і зрозумілому вигляді. Звітність по контрагентах позбавлена бухгалтерської термінології. У звітності такі терміни, як «сальдо», «дебет», «кредит» замінені на прості та звичні: борг на початок, борг нам, борг наш.</p>
<p style="text-align: center;">Розрахунки із співробітниками</p>	<p>Програма дозволяє враховувати розрахунки із співробітниками по зарплаті і розрахунки по підзвітних сумах. При цьому можна розмежувати доступ користувачів до інформації по розрахунках із співробітниками. Наприклад, співробітникові, контролюючому підзвітних осіб, може бути заборонений доступ до даних по зарплаті. Інформація з налаштування прав доступу міститься в описі підсистеми налаштування параметрів обліку.</p>

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Відображення розрахунків із співробітниками по зарплаті	Для кожного співробітника вибирається валюта, в якій проводяться розрахунки по зарплаті. При нарахуванні співробітникові зарплати, нарахована сума відноситься на витрати підприємства і виникає заборгованість підприємства перед співробітником. Сума зарплати відноситься на прямі або непрямі витрати підприємства з вказівкою статті витрат. Виплата грошей співробітникові погашає заборгованість підприємства перед ним. Програма дозволяє відображати виплату грошей співробітникові через касу або через банк.
Звіти по розрахунках із співробітниками	Звіти по співробітниках дозволяють відстежувати хронологію розрахунків з кожним з них по датах. При цьому звіти можуть бути представлені як у спрощеній формі, так і в розгорнутому вигляді з коментаріями по кожній операції.
Облік товарно-матеріальних цінностей	
Облік руху ТМЦ	У програмі «1С: Управляющий 8. Стандарт» облік ТМЦ можна вести або з аналітикою по номенклатурі товарів, або по товарних потоках (кількісно-сумовий або сумовий облік). Інформацію з налаштування режимів обліку і способів списання ТМЦ можна знайти в описі підсистеми налаштування параметрів обліку.
	Програма дозволяє оформляти операції надходження, реалізації, інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, списання витрачених матеріалів на собівартість виконаних робіт, послуг, списання матеріалів і напівфабрикатів на випуск продукції, переміщення ТМЦ з одного підрозділу (місця зберігання) на інший
Облік випуску продукції	Для оформлення випуску продукції в програмі «1С: Управляющий 8. Стандарт» передбачена операція „Сборка”. При оформленні операції „Сборка” відбувається списання матеріалів, які використовуються для випуску продукції, і проводиться оприбуткування випущеної продукції. При оформленні збірки можна провести нарахування відрядної заробітної плати робітникам, сума якої буде віднесена на собівартість продукції. Для оформлення випуску продукції можна скористатися нормативами витрат матеріалів для кожного виду продукції. Окрім операції „Сборка”, програма дозволяє оформляти операцію „Разборка”, коли з одного матеріалу виготовляється декілька виробів.
Відображення в програмі залишків і оборотів ТМЦ та випуску продукції	Програма дозволяє отримувати відомості про залишки і обороти ТМЦ за вибраний період. Звіти по руху ТМЦ дозволяють прослідкувати хронологію руху кожної номенклатурної позиції по датах (надходження, реалізація, списання на витрати або випуск продукції).
Облік майна	
Облік майна	«1С: Управляющий 8. Стандарт» дозволяє керівникові налагодити повний контроль за всім майном підприємства. За допомогою бухгалтерських програм контролювати майно складно, оскільки облік може вестися в різних інформаційних базах, а деякі об'єкти майна можуть взагалі не враховуватися в бухгалтерії. Окрім загальної довідкової інформації про майно програма дозволяє реєструвати інформацію про зміну місцезнаходження майна або закріплення майна за матеріально відповідальною особою.
Облік цінних паперів	Програма «1С: Управляющий 8. Стандарт» дозволяє вести облік інвестицій у цінні папери та інші фінансові вкладення. Цінні папери є довгостроковими фінансовими вкладеннями і відображаються в управлінському балансі окремим рядком. Цінні папери обліковуються на балансі за продажною вартістю.
Регламентні операції	

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Регламентні операції	Регламентні операції виконуються в кінці місяця після всіх господарських операцій і закривають місяць, дозволяючи визначити фінансові результати роботи підприємства в цілому, а також по кожному напрямку діяльності (виду бізнесу). Характерною особливістю виконання регламентних операцій в «1С: Управляющий 8. Стандарт» є можливість від початку до кінця контролювати результати їх виконання.
Переоцінка валюти	Операція переоцінки валюти дозволяє провести переоцінку всіх валютних боргів і залишків на кінець місяця з віднесенням курсової різниці на інші прибутки і збитки.
Розподіл непрямих витрат	Існують види витрат, які неможливо однозначно віднести до конкретного напрямку діяльності компанії, такі витрати є непрямими для всього бізнесу, наприклад, оренда офісу, податки, зарплата управлінського персоналу. Непрямі витрати розподіляються між напрямками діяльності і включаються до складу прямих витрат. Розподіл непрямих витрат між напрямками діяльності проводиться згідно з алгоритмом, вказаним користувачем. Основою розподілу (базою розподілу) можуть бути доходи, виручка або прямі витрати по напрямках діяльності. За необхідності, непрямі витрати можуть бути розподілені за видами діяльності відповідно до вагових коефіцієнтів, вказаних для кожного виду діяльності.
Підсумкова звітність	
Управлінський баланс	«1С: Управляющий 8. Стандарт» веде фінансовий облік з використанням подвійного запису. У програмі використовується управлінський план рахунків, що дозволяє скласти баланс підприємства. На відміну від бухгалтерського балансу, управлінський баланс зрозумілий керівникові і є зручним інструментом контролю. За допомогою балансу керівник може контролювати реальні залишки матеріальних активів, капітал, прибуток, а також стан дебіторської і кредиторської заборгованості. Будь-який показник балансу може бути легко деталізований до складових його об'єктів аналітики.
Фінансові результати	Фінансові результати роботи підприємства визначаються на основі даних про доходи і витрати підприємства за минулий період. Для визначення фінансових результатів (прибутку або збитку) програма зменшує доходи з кожного напрямку діяльності на величину прямих витрат по цьому напрямку.
Планування	«1С: Управляющий 8. Стандарт» передбачає можливість складання бюджету руху грошей відповідно до завдань стратегічного планування і ведення платіжного календаря для оперативного планування руху грошей. Окрім планування руху грошей, програма дозволяє проводити планування доходів за кожним видом бізнесу і планування витрат за статтями витрат.
Бюджет руху грошей	Бюджет складається на місяць у базовій валюті обліку. У бюджеті відбиваються дані про заплановані надходження і платежі по статтях руху грошей. Програма дозволяє проводити порівняння планових і фактичних показників обороту грошей. Звіт по грошових потоках може бути представлений як у табличному вигляді, так і у вигляді діаграми.
Платіжний календар	Платіжний календар складається на тиждень. Складання платіжного календаря дозволяє заздалегідь планувати надходження і виплати грошей та оперативно здійснювати коректування плану, щоб уникнути «касових розривів». Заплановані в платіжному календарі показники надходження і вибуття можна порівнювати з показниками бюджету руху грошей

ОБЛІК, АНАЛІЗ, АУДИТ

Бюджет доходів і витрат	Бюджет складається на місяць в базовій валюті обліку. У бюджеті відбиваються дані про заплановані доходи і витрати. Планування доходів може проводитися, або по всьому бізнесу в цілому, або по кожному виду бізнесу окремо. Планування витрат проводиться за статтями витрат. Формування бюджетів по видах бізнесу дозволить користувачеві порівнювати фактичні і заплановані фінансові показники за допомогою звіту «Планово-фактичний аналіз».
Імпорт даних	Окрім безпосереднього введення операцій, в програму можна імпортувати господарські операції з інших конфігурацій «1С». На сьогодні імпорт можливий з конфігурацій «1С: Бухгалтерія 8», «1С:Управление Торговлей 8», «1С: Бухгалтерія 7.7» і «1С: Торговля и склад 7.7». Програму «1С: Управляющий 8. Стандарт» можна використовувати як основу консолідації, переносячи господарські операції з різних баз бухгалтерських і торговельних конфігурацій.

З урахуванням успішної практики використання продукту „1С: Підприємство 8.0” на вітчизняних підприємствах, очікується, що найбільший ефект використання „1С: Управляющий 8. Стандарт” може дати на підприємствах з чисельністю персоналу від 20 до 5000 осіб, при автоматизації від 5 до 150 і більше робочих місць користувачів, а також в холдингових та сітєвих структурах.

Тому ми пропонуємо вітчизняним підприємствам все ж таки виділяти певну частину своїх прибутків на автоматизацію обліку з використанням автоматизованих робочих місць бухгалтера. А програмні продукти фірми «1С», такі як «1С: Підприємство 8.0.» та „1С: Управляющий 8. Стандарт” дозволять керівництву підприємства та управлінцям, котрі відповідають за розвиток бізнесу, збільшити можливості обліку, аналізу, планування та гнучкого управління ресурсами підприємства для підвищення його конкурентоспроможності.

Необхідно зазначити, що керівникам підрозділів, менеджерам та працівникам, які безпосередньо займаються виробничою, збутовою, постачальницькою чи іншою діяльністю по забезпеченню процесу виробництва, прикладне рішення „1С: Управляющий 8. Стандарт” надасть інструменти, котрі дозволять підвищити ефективність щоденної праці за своїми напрямками, а працівникам облікових служб підприємства – засоби для автоматизованого ведення обліку в повній відповідності до вимог законодавства та корпоративних стандартів підприємства, у тому числі й вести бухгалтерський, управлінський чи податковий обліки.

Список використаних джерел:

1. Бідуха М.Т. Теорія бухгалтерського обліку. – К., 2000. – 692 с.
2. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту: Навч. посіб. – К., 2003. – 349 с.
3. Писаревська Т.А. Інформаційні системи обліку та аудиту: Навч. посіб. – К., 2005. – 369 с.
4. Ал-Халас Игаб Проблемы организации контроля и аудита в условиях компьютерной обработки данных // Регіональні перспективи. – 2003. – №4-5. – С.189-190.
5. www.1c.ru.
6. www.1cbit.ru